

To Jam or not to Jam?

En studie om hur Jam Sessions i jazzkontexten kan forma en studerande trumslagare

Aron Salomäki

Examensarbete för Musikpedagog (YH)-examen

Institutionen för konst och kultur, Musikpedagog

Jakobstad 2023

EXAMENSARBETE

Författare: Aron Salomäki

Utbildning och ort: Musik, Jakobstad

Inriktning: Musikpedagog

Handledare: Patrick Lax

Titel: To Jam or not to Jam? En studie om hur Jam Sessions i jazzkontexten kan forma en studerande trumslagare.

Datum: 15.4.2023 Sidantal: 36

Bilagor: 1

Syftet med detta examensarbete var att få insikt i hur Jam Sessions kan forma en studerande trumslagare och att ta reda på hur det man lär sig under Jam Sessions kan komplettera den formella musikutbildningen. Forskningsfrågorna för studien var: "Hur kan Jam Sessions hjälpa en studerande trumslagare att utvecklas som musiker?", "Hur kan en studerande trumslagare dra nytta av de sociala aspekterna av en Jam Session?", "Hur kan en Jam Session, som informell inlärningsmiljö, komplettera den kunskap man får i en musikskola eller yrkesutbildning inom musik?", och "Hur kan Jam Sessions påverka en studerande trummis scenvana?".

Studiens resultat visar att Jam Session bidrar med många fördelar som främjar en studerande trumslagares utveckling. Det ger tillfälle för den studerande att spela inför publik, att samarbeta med andra musiker, och en möjlighet att sätta fokus på kreativitet och musikalitet. Genom att delta i Jam Sessions kan en studerande trumslagare utveckla sina kommunikativa kunskaper och öva på social interaktion i en musikalisk kontext.

Språk: svenska

Nyckelord: Jazz, Jam Session, Studerande trumslagare

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Aron Salomäki

Koulutus ja paikkakunta: Musiikki, Pietarsaari

Suuntautumisvaihtoehto: Musiikkipedagogi

Ohjaaja(t): Patrick Lax

Nimike: To Jam or not to Jam? Tutkimus siitä, miten Jam Sessiot jazz-kontekstissa voivat muokata rumpalioppilasta.

Päivämäärä: 15.4.2023 Sivumäärä: 36

Liitteet: 1

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada käsitys siitä, miten Jam Sessiot voivat muokata rumpalioppilasta ja selvittää, miten Jam Sessioissa opitut asiat voivat täydentää virallista musiikinopetusta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: "Miten Jam Sessiot voivat auttaa rumpalioppilasta kehittymään muusikkona?", "Miten rumpalioppilas voi hyötyä Jam Sessionin sosiaalisista näkökohdista?", "Miten Jam Sessio epävirallisena oppimisympäristönä voi täydentää musiikkiopistossa tai musiikin ammatillisessa koulutusohjelmassa hankittua tietoa?" ja "Miten Jam Sessiot voivat kehittää rumpalioppilaan esiintymiskokemusta?".

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Jam Sessio tarjoaa monia rumpalioppilaan kehitystä edistäviä etuja. Se tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden esiintyä yleisölle sekä tehdä yhteistyötä muiden muusikoiden kanssa. Se mahdollistaa myös sen, että oppilas voi keskittyä luovuuteen ja musikaalisuuteen. Osallistumalla Jam Sessioihin rumpalioppilas voi kehittää viestintätaitojaan ja harjoitella sosiaalista vuorovaikutusta musiikillisessa kontekstissa.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Jazz, Jam Sessio, Rumpaliopiskelija

BACHELOR'S THESIS

Author: Aron Salomäki

Degree Programme: Music, Pietarsaari

Specialisation: Music Pedagogue

Supervisor(s): Patrick Lax

Title: To Jam or not to Jam? A study on how jam sessions in the jazz context can shape a student drummer.

Date: 15.4.2023 Number of pages: 36

Appendices: 1

Abstract

The purpose of this thesis was to gain insight into how Jam Sessions can shape a student drummer and to find out how what is learned during Jam Sessions can complement formal music education. The research questions for the study were: "How can Jam Sessions help a student drummer to develop as a musician?", "How can a student drummer benefit from the social aspects of a Jam Session?", "How can a Jam Session, as an informal learning environment, complement the knowledge gained in a music school or vocational music education?", and "How can Jam Sessions affect a student drummer's stage experience".

The results of the study show that the Jam Session provides many benefits that promote a student drummer's development. It gives students the opportunity to perform in front of an audience and collaborate with other musicians. It also allows the student to focus on creativity and musicality. By participating in Jam Sessions, a student drummer can develop their communication skills and practice social interaction in a musical context.

Language: Swedish

Key words: Jazz, Jam Session, Student Drummer

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	4
1 Inledning.....	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor.....	2
2 Jam Sessions.....	3
2.1 Historisk bakgrund.....	3
2.2 Överblick av en Jam Session.....	3
3 Gruppimprovisation i samband med en yrkesutbildning i musik.....	6
4 Metod och genomförande.....	6
4.1 Metod.....	6
4.2 Genomförande.....	7
5 Resultatredovisning och analys.....	8
5.1 Jam Sessions inverkan på en studerande trumslagares utveckling.....	8
5.2 Jam Sessions som miljö för social utveckling.....	15
5.3 Jam Sessions som komplement till formell musikutbildning.....	20
5.4 Kan Jam Sessions påverka scenvana?.....	25
6 Sammanfattande diskussion.....	31
6.1 Sammanfattning av intervjuerna.....	31
6.2 Reflektion.....	34
7 Källförteckning.....	36

Bilaga 1: Intervjufrågor s. 38

1 Inledning

Då jag började studera musik kom jag i kontakt med jazzmusik för första gången. Mitt intresse för musikstilen växte snabbt och det ledde mig till att börja gå på Jam Sessions varje vecka. En Jam Session är ett tillfälle där jazzmusiker samlas för att spela tillsammans. Inga låtar, tempon, eller tonarter har bestämts på förhand utan låtarna man spelar är så kallade 'jazzstandards' som hör till den över hundra år gamla jazztraditionen. Låtarna väljs ofta ut bara några sekunder innan man räknar i gång musiken - och det hör till alla musikers ansvar att kunna låten ut och in från egen övning.

Jam Sessions handlar om att behärska sitt instrument, konkret kunna använda sig av sin musikkunskap, och att klara av att improvisera och kommunicera i stunden med sina medmusiker. Utöver formell musikutbildning har jag Jam Sessions att tacka för en stor del av min musikaliska utveckling, speciellt när det gäller improvisation och musikalisk kommunikation. Av den orsaken vill jag ta reda på vad andra studerande och före- detta studerande trumslagare har för relation till Jam Sessions och vilka fördelar det finns för studerande trumslagare av att delta i Jam Sessions.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med detta examensarbete är att få insikt i hur Jam Sessions kan forma en studerande trumslagare och att ta reda på hur det man lär sig under Jam Sessions kan komplettera den formella musikutbildningen.

Jag har valt att fokusera på Jam Sessions inom jazztraditionen. I jazz har Jam Sessions en lång historia och kultur som ännu i dagens läge upprätthålls av jazzmusiker. Detta innebär att dessa jam är till strukturen nästan identiska oavsett geografisk plats eller tidpunkt. Det är därför lättare att jämföra respondenternas svar då man kan utgå från att de trots sina olika bakgrunder har haft liknande erfarenheter av den här sortens Jam Session. Jag har själv en personlig anknytning till jazzkulturen och i min hemort drivs en regelbunden Jam verksamhet med fokus på jazz. Jag kan tack vare att ha tagit del av dessa Jam Sessions reflektera över mina personliga erfarenheter i detta arbete.

Forskningsfrågorna för detta arbete är:

- Hur kan Jam Sessions hjälpa en studerande trumslagare att utvecklas som musiker?
- Hur kan en studerande trumslagare dra nytta av de sociala aspekterna av en Jam Session?
- Hur kan en Jam Session, som informell inlärningsmiljö, komplettera den kunskap man får i en musikskola eller yrkesutbildning inom musik?
- Hur kan Jam Sessions påverka en studerande trummis scenvana?

2 Jam Sessions

I detta kapitel ger jag en överblick av vad begreppet Jam Sessions inom jazzkontexten innebär: hur de kommit till, vad de har haft för betydelse för utvecklingen av musikstilen, och hur en Jam Session kan gå till.

2.1 Historisk bakgrund

Genom jazzens historia har Jam Sessions varit centrala för utvecklingen av musikstilen. Paul Haar beskriver Jam Sessions i sin artikel för Jazz Times som platsen var konstformens traditioner har överförts från en generation till en annan (Haar, 2005/06).

Jam Sessions fick sin början under 1920-talet, främst i New York, då musiker från swing orkestrar samlades i klubbar om kvällarna för att spela den jazz som de inte fick möjlighet att spela dagtid i de mer dansinriktade orkestrarna som de var anställda av (Davis & Troupe, 1989). Under andra världskriget var New York väl känt för dess Jam Sessions som tog plats vid de populära klubbarna och de Jammen var en mötesplats för etablerade jazzmusiker och även yngre musiker som ville visa upp sig (Wikipedia, 2023).

2.2 Överblick av en Jam Session

Struktur

Aimee Nolte (Nolte, 2016) beskriver i sin omfattande videoguide vid namn: "The Jazz Jam Session: 'What to Know Before You Go'" hur en Jazz Jam Session kan gå till. Till ett regelbundet och uppstyrt Jam anställs oftast en ledare eller ett band som har huvudansvaret att leda jammet. Ledaren har som ansvar att ge möjlighet åt de som har kommit dit för att jamma att få chansen att gå upp på scen samt ansvaret att se till att de som kommer upp för att spela är kompetenta musiker. I vissa fall kan detta innebära att det finns en lista som man får skriva sitt namn och instrument på som ett sätt att anmäla sig till jammet.

När det väl är ens tur att gå upp på scen så ska man ha förberett en låt ur jazz standardrepertoaren¹ och ett tempo samt stil på låten. Nolte betonar att man ska ha valt en låt som man är säker att alla kan ifall man är på ett jam man inte varit på förut.

Då låten räknats i gång, oftast av trummisen eller i vissa fall den personen som valt låten, följer man en viss förutbestämd struktur på hur man spelar låten. Ett kort intro kan ibland spelas före man spelar det så kallade 'temat', det vill säga låtens melodi och form. Efter temat spelar oftast alla melodiinstrument turvis ett improviserat solo över formen på låten. Gitarristen, pianisten, trummisen, och bassisten – även om de alla kan spela solon – har som huvudroll att bidra med rytmen och harmoniken som solisten (oftast ett blåsinstrument eller en sångare) kan skapa improviserade melodier över (Jazz Improvising, u.å.). Ibland kan göra något som kallas att 'trade fours' med trummorna vilket innebär att trummisen och de som spelar melodiinstrument turvis improviserar över fyra takter var samtidigt som man följer låtens form (Chalmers, 2016). Efter solona spelas temat igen och det följs ofta av något slags kort outro. (Scott's Bass Lessons, 2016)

Jazzstandards

Jazzbassisten Christian McBride förklarar i en radiointervju med NPR (National Public Radio, en amerikansk oberoende, icke-vinstdrivande mediaorganisation (NPR, u.å)) hur det länge har funnits en outtalad regel i jazzvärlden att en jazzmusiker ska ha studerat och lärt sig en stor mängd så kallade jazzstandards för att kunna ses som en skicklig jazzmusiker (McBride, 2018). I The Unabridged Random House Dictionary beskrivs en jazzstandard som ett musikstycke som har haft en tillräckligt bestående popularitet för att bli del av jazzvärldens permanenta repertoar och som regelbundet används som grund för jazzarrangemang eller improvisation (enligt What is a Jazz Standard?, u.å.). Dessa standards kan vara äldre låtar som är baserade på poplåtar eller stycken från Broadway musikalerna från mellan sent 30- tal fram till 60- talet, så väl som originalkompositioner av jazzmusiker (Bennet, 2020).

¹ Se nästa rubrik: Jazzstandards

Improvisation och socialt samspel

Jazzmusik definieras till stor del av improvisation. Improvisation inom jazz innebär att musiker spontant skapar nya melodier över den kontinuerligt upprepande formen av en jazzstandard. Den som improviserar kan antingen utgå från melodin och konturerna av stycket, eller endast utgå från möjligheterna som ackordens harmonik ger. (Jazz improvising, u.å.)

När jazzmusiker spelar tillsammans behöver de kunna kommunicera med varandra för att lyckas framföra de stycken som de spelar. De ska till exempel kunna tydligt kommunicera formen på låtarna och komma överens om vem som står i tur att ta ett solo och när det är dags att byta solist. Musikerna ska också genom sitt spelande kunna kommunicera musikaliskt med varandra för att kunna stöda varandras solon och skapa intressant men sammanhängande musik. Jazzmusiker kan använda sig av verbal kommunikation, icke-verbal kommunikation (så som ögonkontakt, auditiva signaler, och kroppsspråk), och musikalisk kommunikation. Dessa kommunikationsmetoder kan påverkas av hur länge musikerna har spelat med varandra och vilka sociala och musikaliska upplevelser de haft tidigare. (Seddon, 2005). Wilson & MacDonald beskriver detta fenomen, som de kallar för gruppimprovisation, som: "En spontan process av kollaborativ kreativitet som utförs genom icke-verbal social interaktion." (Wilson & MacDonald, 2012)

3 Gruppimprovisation i samband med en yrkesutbildning i musik

I läroplanen till Musiker på Yrkeshögskolan Novia, där jag själv studerar, sätts det relativt lite fokus på gemensam improvisation. Det finns fyra icke beskrivna ensemblekurser i läroplanen (Studieguide, Musiker (YH Novia), u.d.). Enligt min egen erfarenhet kan en av dessa ensemblekurser vara en jazzensemble, vilket innebär att det finns endast en kurs under hela studietiden där gemensam improvisation är i huvudfokus. I Sibeliusakademins läroplan för Jazzkandidat finns det tolv jazzensembler varav man väljer fyra per termin (Study guide, Jazz Bachelor of Music 2018-2024, u.d.). Eftersom skolan är större och har ett skilt jazzprogram så har man, om man går den linjen, större möjlighet att spela improviserad musik i grupp. Valet av skola och linje kan alltså ha stor inverkan på hur mycket en elev blir exponerad till gruppimprovisation.

4 Metod och genomförande

I följande kapitel presenteras hur jag metodologiskt gick till väga för att undersöka hur deltagande i Jam Sessions påverkat studerande trumslagare.

4.1 Metod

Eftersom Jam Sessions inom jazzkulturen är till stor del en muntlig tradition som det har skrivits relativt lite om har jag valt att basera denna studie på kvalitativ forskning med en hermeneutisk forskningsansats för att kunna undersöka och tolka människors upplevelser av dem. Hermeneutik kan allmänt beskrivas som tolkningskonst av olika texttyper. I detta sammanhang sammansätter jag information från olika källor som jag sedan gör en egen tolkning på utgående från resultaten (Åkerberg, 1986). Kvalitativa intervjuer kännetecknas bland annat av att man kan få komplexa och innehållsrika svar på de frågor man ställt eftersom det är en öppnare intervjuform (Trost, 2005).

Som datainsamlingsmetod har jag använt mig av semistrukturerade intervjuer bestående av öppna frågor. I en semistrukturerad intervju formuleras frågor på förhand och frågorna

är samma för alla som intervjuas, men det finns inga färdiga svarsalternativ (Näpärä, 2019). I en intervju av detta slag ger man respondenterna möjlighet att berätta fritt om hur de uppfattar fenomenet och de kan lägga mer vikt vid de aspekter och sammanhang som de själva anser att är viktiga i deras beskrivning av fenomenet (Lantz, 1993)

4.2 Genomförande

Mina kriterier för respondenterna var att de ska ha studerat musik på yrkeshögskolenivå med trumset som huvudinstrument. Respondenten ska under sin studietid ha i någon mån deltagit i Jam Sessions i en jazzkontext. Jag ville ha en bredd på intervjusubjektens bakgrund, främst gällande deras geografiska ort eftersom Jam kultur kan variera beroende på vilket land eller vilken stad man bor i. Jag tog kontakt med fyra personer via sociala medier och tre av intervjuerna genomfördes på svenska samt en på engelska.

Jag använde mig av samma intervjufrågor i alla fyra intervjuer. Frågorna var 19 till antalet och uppdelade i fyra grupper: några inledande frågor och sedan tre grupper som var och en poängterade en respektive forskningsfråga. Jag använde mig av ett färgkodssystem där olika färger representerade olika teman i texten för att lättare kunna jämföra intervjuerna med varandra. Genomsnittet av frågor per grupp var fem frågor. Intervjufrågorna ställdes i stort sett i samma ordning, med undantag för om en fråga redan diskuterats tidigare i intervjun i samband med en annan fråga. Tre av intervjuerna genomfördes digitalt via video- och chatprogrammet Zoom och en genomfördes under ett personligt möte. De digitala intervjuerna bandades in med programmets inbyggda inspelningsfunktion och för säkerhets skull även på min mobiltelefon. Intervjun som gjordes som ett personligt möte bandades in med mobiltelefon. Jag transkriberade intervjuerna för att få en överblick och för att lätt kunna jämföra intervjuerna och citera dem. De citat som tas från intervjun som gått på engelska har jag själv översatt till svenska

5 Resultatredovisning och analys

I detta kapitel presenteras resultatet av intervjuerna. Jag har använt mig av direkta citat för att öka svarens trovärdighet. Respondenterna har citerats ordagrant förutom i vissa fall där vissa ord uteslutits eller lagts till för att öka tydligheten av svaret. Respondenterna är anonyma men anges med siffrorna 1–4 i redovisningen.

Respondenterna har alla studerat till musiker på yrkeshögskolenivå mellan tre till fem år och tre av fyra respondenter har även innan det studerat till musiker på yrkesskola eller folkhögskola. Alla respondenterna har deltagit i Jam Sessions under sin studietid och de som studerat klart deltar också fortsättningsvis i Jam Sessions.

5.1 Jam Sessions inverkan på en studerande trumslagares utveckling

I detta avsnitt ämnar jag få svar på min första forskningsfråga: "Hur kan Jam Sessions hjälpa en studerande trumslagare att utvecklas som musiker?". Jag vill få insikt i hur respondenterna upplevde deras första Jam Sessions, hur de utvecklats som musiker under den tiden de aktivt jammade², och deras syn på hur man kan använda Jam Sessions som utrymme för att utveckla teknik samt att bli bättre på att uttrycka sig kreativt på sitt instrument.

Respondenternas första upplevelser av Jam Sessions

Alla respondenterna nämner i deras intervjuer att det var skrämmande att gå upp och jamma för första gången på en Jam Session inför publik och de minns alla att de varit nervösa. Gemensamt har även alla respondenter att när de väl deltagit i Jam några gånger och kommit över den tröskeln så har de haft en positiv upplevelse av miljön under en Jam Session. Alla fyra respondenter upplevde att andra musiker på jammen var inbjudande och tre av fyra respondenter minns att de blev direkt uppmuntrade att delta.

² Att spela på en Jam Session

”De andra studeranden var väldigt uppmuntrande och ville locka med en på Jam Sessions. Det var dem man studerade med som ’lurade’ med en. Det var en stor tröskel att komma över första gången men sedan då man hade varit på jam första gången så blev det snabbt till det att man var där varje vecka.” (2)

” (...) jag tror jag kände det rätt snabbt så där att när jag gick upp så blev jag väldigt väl bemött. Man fick inte så mycket komplimanger så här: ’Åh bra spelat!’ utan det var mest att man blev tagen emot på ett på ett inbjudande och glatt sätt.” (1)

Här lägger jag märke till att orten man befinner sig på kan ha en inverkan på hur man blir bemött under de första gångerna man vill delta i ett jam. Respondent 1 som är bosatt i en större stad med en större mängd jazzmusiker nämner i citatet ovan att de andra musikerna, även om de bemöter en väl, inte alltid anstränger sig för att lyfta upp nya jammare. Detta bekräftas också i nästa citat av samma respondent, där nya jammare också utan mera eftertanke beskrivs som ’sämre’.

”Jag tror inte att man aktivt försöker att bjuda in folk som är som är nyare än en själv. Men alltså, det är ju ingen som tycker det är o-najs att någon som är lite sämre är med och spelar tror jag.” (1)

För att få mer insikt i vad respondenterna upplevt under deras första Jam Sessions ställde jag frågan ”Vad var något du lärde dig eller insåg under dina första Jam Sessions?”. Med tanke på att respondenterna tidigare studerat musik ville jag ta reda på om de upplevt att det känts annorlunda att spela på en Jazz Jam Session i jämförelse med deras tidigare upplevelser av att spela i grupp med musiker. Tre av fyra respondenter nämnde i sina intervjuer att form på låtar och det faktum att man spelar utan noter var viktigt för en trummis.

”Det första jag märkte var att alla spelade utan noter.” (2)

”Det första jag insåg när jag spelade solon på jam var att jag inte hade något begrepp av hur man skulle sola inom en låtform. Det blev alltid ett öppet solo eller över en vamp. Min uppmärksamhet var inte riktad på hur jag skulle hållas i formen.” (3)

”Jag tror nog att det första jag lärde mig när jag började jamma med folk var hur viktigt det var för trummisen att man kunde formen på låtarna. (...) När jag började jamma så var det verkligen någonting som jag fick bita i. (1)

Eftersom man som trummis inte behöver ansvara för harmoniken eller melodin i en låt, så har man ett större ansvar att hålla formen på låten och markera till exempel när man är i början av formen eller när det byter del. Om trummisen är säker på formen så kan alla i bandet känna sig tryggare.

Jam Sessions som motivation för personlig utveckling

Även om den inre motivationen är den avgörande faktorn för att orka öva och utvecklas som musiker, kan också yttre motiverande faktorer så som att gå på livekonserter eller att se på videor av musiker man ser upp till att bidra med inspiration för att söka sig till ett övningsutrymme och öva. Jag ställde därför frågor gällande hur stor roll Jam Sessions haft i att motivera respondenterna till att öva mera och ifall de upplevt att deras spelteknik utvecklats under den tiden de jammade.

”Jag blev motiverad varje kväll att fara och öva mera. Det var det som jag tyckte var så bra med jam - det är ju gratis övning i sig. Man får vara på scen - gratis övning i scennärvaro, man lär sig nya låtar utan noter och man måste lyssna.” (2)

”Man får ofta lyssna på andra trummisar när man jammar med folk. Ofta så finns det någon annan trummis där som man ser upp till. Om jag spelar dåligt på ett jam så blir jag taggad på att gå och öva, samma gäller då jag ser en trummis som är bättre än mig. Hade jag aldrig jammat så tror jag inte att jag hade fattat att jag inte var bra på att spela vissa grejer, och då hade jag kanske inte gått och övat.” (1)

”När man går till ett jam var en riktigt bra trummis spelar så blir jag inspirerad och vill lära mig spela så som den trummisen gör.” (3)

” (...) När jag är uppe på scenen och någon spelar någonting som jag vill svara på musikaliskt men jag inte lyckas i stunden, så gör jag en mental anteckning om att öva på just det under min egen tid” (3)

Svaren visar att respondenterna speciellt under deras tidiga erfarenheter av Jam Sessions blivit väldigt motiverade att öva på grund av att de gått på Jam Sessions. En orsak till detta är chansen att få se bättre och mer erfarna trummisar spela på jammen. Att utsätta sig för musikaliska situationer där man kan inse att ens spelkunskap är otillräcklig visar sig också var en motivation för att vilja sätta mera tid på att öva.

Respondent 4 poängterar här också att även om hen tror att jammen till en viss mån kan ha inverkat på den egna motivationen, så känner hen inte att Jam Sessions spelar en större roll än andra inspirationskällor.

”En del har det väl nog påverkat. Det motiverar en då man hör någon som spelar riktigt bra. Men det är svårt att säga om den egna motivationen har kommit så mycket därifrån. Samma sak gäller ju också då man går och se på vanliga konserter.” (4)

Jag frågade även respondenterna från en mer konkret synvinkel om hur de upplever att deras teknik utvecklats under den tiden de aktivt deltagit i Jam Sessions. Några av respondenterna nämnde att det är svårt att avgöra om deras spelteknik utvecklats snabbare tack vare Jam Sessions eftersom de nog skulle ha utvecklats med hjälp av andra metoder och sammanhang utan att delta i Jam Sessions. Några respondenter nämnde ändå några tydliga exempel på hur deras teknik påverkats tack vare att de börjat gå på jam. Koordination, att lära sig att spela mera dynamiskt och att tänka mer musikaliskt var några av de saker som togs upp.

”Det som jag utvecklade mest var nog dynamiken. Jag var en ganska ’heavy’ trummis när jag började (i yrkesskola) så jag var inte så bekant med jazz. Man började också utveckla sin koordination så att man kunde kommunicera med de andra musikerna. Desto mer man gick på jam desto mer intresserad blev man att kolla in ny repertoar och lyssna på jazzlåtar och lära sig formen utantill. Jag minns att jag var tvungen att räkna takter i början för att hänga med i formen” (2)

”För mig personligen har jag upplevt att jam är den bästa övning både för ens teknik och ens musikalitet. (...) Jag känner att min teknik blir bättre om jag har jammat med folk i en hel vecka. Då är det både lättare och roligare att öva för att man är ’varm’ i händerna när man har spelat mycket med folk. Jag känner verkligen att min teknik blir bättre av att jamma ofta.” (1)

Respondent 1 nämner här även att hen känner att det kan vara lättare och roligare att öva på egen hand då man aktivt upprätthåller sitt spel med hjälp av Jam Sessions. Så man kan se Jam Sessions som ett tillfälle där man får hålla i gång muskelminnet som är förknippat och hålla sig i bra spelform genom att spela regelbundet med andra. Ett jam kunde alltså kanske ersätta en 'vanlig' övning om man övar flera gånger i veckan eftersom det ger variation till det man annars övar.

Kreativitet eller teknik?

Enligt mig är tekniken ofta i fokus då man övar på egen hand. Man spelar igenom tekniska övningar, övar med metronom, och studerar de trummisar som man ser upp till. Under en Jam Session ser jag det däremot som att man kan göra ett val i sitt spel: väljer man att se Jammet som en mer interaktiv övnings-session och då praktisera den tekniken man övat på egen hand, eller försöker man glömma teknikaspekten för att i stället uttrycka sig fritt genom sitt spel och ge rum för det som kommer naturligt i stunden? I intervjun tog jag upp denna fråga för att se hur respondenterna balanserar kreativitet med spelteknik då de jammar.

”Det har berott på hurudan period jag har varit inne i. Om jag var inne i en övningsperiod där jag övade mycket independence³ eller licks⁴ så vill man ju försöka använda sig av dem i jammet. Om jag är uppe och spelar nuförtiden på jam så vill jag ju bara skapa musik eller försöka spela så musikaliskt som möjligt. Men jag vet att jag inte alltid lyssnat tillräckligt, utan istället bara försökt spela licks som jag övat.” (2)

”Nu är det 100% kreativt. Men som jag sa så förut var det 100% det andra (teknik). Jag tror att alla som har spelat länge känner så.

³ Independence (svenska: självständighet) inom trumspel är förmågan att kunna med olika lemmar spela olika rytmer samtidigt. (Hadavra, u.d)

⁴ Ett lick är en kort musikalisk fras som består av en serie noter eller slag. (Farrant, 2022)

Man börjar inse att jammen inte är till för att man ska använda alla sina chops⁵.” (1)

”Jag har sett elever som inte alls har spelat länge men ändå har jättekul på Jam Sessions och inte bryr sig alls om sin teknik, och dom låter oftast bättre än dom som kommer till ett jam som är på samma nivå men hela tiden tänker på sin teknik. (...) Jag tror att man redan från dag ett när man börjar spela trummor kan isolera de tekniska grejerna till övningsrummet och att bara spela på vid Jam Sessions.”
(1)

”Det finns så många olika trummisar som spelar så bra, så det är inte alltid så intressant om någon är enbart tekniskt duktig. Jag tycker att det handlar mer om vad man har att säga annat än andra. Jag vill kunna visa varför jag är intressant genom sättet jag spelar. Och det handlar mer om endast den tekniska aspekten.” (4)

Här hade respondenterna alla den gemensamma upplevelsen att när de gett sig in på jazzgenren och börjat jamma så låg fokuset på att spela tekniskt korrekt och att öva tekniken under Jam Sessionen. Efter att de blivit mer erfarna och uppnått en viss teknisk kunnighet, så har fokuset skiftat helt och hållet till att uttrycka sig kreativt och att spela musikaliskt för att bättre tjäna musiken. Enligt respondent 4 är det just det personliga uttrycket som gör att man som musiker sticker ut ur mängden. Även om respondenterna ser ganska negativt tillbaka på deras tidigare erfarenheter med att fokusera för mycket på teknik under jam, så tyder det på att de alla i något skede använt Jam Sessions som en plattform att utforska teknik. Därför kan man dra den slutsatsen att en Jam Session kan erbjuda en möjlighet åt en musiker att utvecklas inom olika områden baserat på var musikern själv befinner sig i sin utveckling.

⁵ Trumchops beskriver en trummis tekniska förmåga att spela trummor (Kitchin, 2020).

5.2 Jam Sessions som miljö för social utveckling

I detta avsnitt strävar jag efter att få svar på min andra forskningsfråga: "Hur kan en studerande trumslagare dra nytta av de sociala aspekterna av en Jam Session?".

Hur kan gruppimprovisation påverka ens musikaliska utveckling?

Jag ställde frågan: "På vilket sätt har den sociala aspekten av att improvisera med andra under Jam Sessions påverkat din musikaliska utveckling?" för att få reda på hur respondenterna upplever att Jam Sessions har utvecklat deras förmåga att i stunden kommunicera på deras instrument med andra musiker.

"Jammet är ett medium som uppmuntrar att man ser på varandra då man spelar och kommunicerar. Att lära sig att kommunicera och att på det sättet arrangera om låtar och sitt spel i stunden är någonting som man lär sig på jam." (2)

"Jag tror att de som jammar mer har mer kontakt med bandet. (...) Om man jammar hela tiden så tror jag att man utvecklas enormt mycket inom alla kommunikativa sammanhang. (1)

Respondenterna upplevde väldigt starkt att man kan utveckla sina kommunikativa kunskaper genom att spela på Jam. Respondent 1 nämnde även att hen har en teori:

" (...) om man sitter ett övningsrum och övar 10 000 timmar under tre år och endast jamar kanske tre gånger under den perioden, så tror jag att man kommer att ha svårt att 'connecta'⁶ med andra musiker."

Respondent 1 upplever alltså att det är precis lika viktigt, om inte viktigare, att öva på social interaktion i en musikalisk kontext med hjälp av till exempel Jam Sessions, som att öva på egen hand och själv utveckla sina spelkunskaper.

Flera respondenter har upplevt att när de spelat mer med samma musiker så lär de bättre känna hur de spelar och kommunicerar, därför kan de också börja förutse hur de kommer att spela och på så sätt 'läsa deras tankar'. De behöver lära känna hur andra musiker brukar gå till väga när de navigerar ett jam, som till exempel hur de avslutar låtar.

Det nämndes också att som trummis ska man särskilt lära sig hur man kommunicerar med basisten i ett band, och hur man för en dialog med basisten.

"Jam sammanhang hjälper mycket sådant som att veta hur folk ska avsluta en låt och hur man har en dialog med basisten då man kompar. Alla sådana grejer blir mycket lättare ju mer man gör det." (1)

"Man måste kunna kommunicera med hela bandet och speciellt med basisten" (3)

Förmågan att anpassa sig att spela med nya instrumentalister

I förra kapitlet togs det upp att en trummis måste kunna kommunicera med bandet och speciellt med basisten. Det nämndes även att de bättre lär känna andra musiker ju mer de spelar tillsammans med dem. Därför ville jag också få svar på hur respondenterna upplever

⁶ Anknyta till

att Jam Sessions har påverkat deras förmåga att anpassa sig till att spela med musiker de inte spelat med förut.

” (...) om det är ett jam på gång och dit kommer till exempel en ny basist och han spelar med en annan time-feel⁷ än vad man är van vid så hamnar man ju att anpassa sig och spela tydligare för att hitta varandra, och det har nog hänt många gånger på Jam Sessions för dit kommer många olika slags musiker hela tiden. Så nog kan jag säga att Jam Sessions har påverkat ganska mycket.” (4)

”Man får spela med olika musiker så man måste anpassa sin spelstil då man lär sig hur olika personers groove⁸ känns.” (2)

Alla respondenterna upplevde att de har behövt anpassa sitt spel till nya musiker på Jam Sessions. Respondent 1 beskriver hur hen har utvecklat ett stort självförtroende från att ha utsatt sig för att spela med nya musiker så ofta på jam.

”På jam så utsätts man för nya personer hela tiden. Nu tycker jag att det är roligt att spela med nya musiker, jag känner att jag är beredd på allt. (...) Jag har en verktygslåda för att kunna spela med olika sorters musiker. Jag behöver inte ens tänka på det. Jag vet att jag kommer att kunna anpassa mig och det tror jag man endast får genom att jamma.” (1)

⁷ Hur olika musiker upplever tempot i en låt och hur de fraserar på olika sätt.

⁸ Robert Adams beskriver Groove som hur puls och rytm i musik påverkar kroppen; det är ett ord som beskriver hur människokroppen med rörelse reagerar till musik. (Adams, 2015)

Jam Sessions som social mötesplats

Jam Sessions har alltid varit en samlingsplats för jazzmusiker som vill, utöver att få utöva konstformen, umgås med vänner och kollegor och träffa andra musiker och skapa nya kontakter⁹. Jag ställde frågan: "På vilka sätt har den sociala kontexten runt Jam Sessions påverkat din karriär och musikaliska nätverk?" för att få höra hur respondenterna upplever den sociala miljön som skapas Jam Sessions.

"Vid Jam Sessions finns det utöver musiker även andra människor som man kan träffa. Jag träffade en gång en typ som ägde en bar i Tyskland, och efter han hört mig spela så erbjöd han mig att få komma dit och spela. Det är viktigt att man är öppen socialt såväl som musikaliskt" (3)

"Jag tror det är jätteviktigt att jamma mycket för att vidga sitt nätverk. Nästan alla musiker som jag känner nu har jag någon gång i tiden jammat med och via det blivit vän med." (1)

"Man vet aldrig vem som dyker upp på ett jam. Det kan ju komma vem som helst. Och utifrån det så kan man ju få flera jobbomgångar. Jag har fått massor av keikkor¹⁰ av att ha gått på Jam Sessions. Man bygger upp ett nätverk och visar att man är intresserad och motiverad." (2)

" (...) jag har lärt känna människor i branschen bättre, och fått spela med folk som man annars inte skulle ha spelat med. Man har nog skapat något sorts nätverk och connection men olika människor. Man

⁹ Se sid. 3

¹⁰ Konserter, Gigs

har ju också visat att man finns på ett annat sätt än bara sociala medier.” (4)

Här valde jag att ta med ett citat av varje respondent för att visa hur relevant de tycker Jam Sessions är för att bygga sin sociala krets. Alla respondenterna hade erfarit att de lärt känna människor både inom och utanför branschen genom att jamma. Respondent 2 och 4 nämner ovan att de tycker det är viktigt att gå på Jam för att visa upp sig. I en bransch där sociala medier är mättade av innehåll och ens närvaro därför kan försvinna bland mängden inlägg så är det viktigt att också komma ihåg att gå på riktiga evenemang där andra musiker kan se en. Som respondent 2 säger så visar man genom att gå på Jam att man är motiverad.

Några respondenter hade även andra sidor till deras svar. Respondent 3 nämner att platsen man befinner sig på kan inverka på hur länge man kan fortsätta möta nya musiker på jammen. Här kan dock argumenteras att även om man kan möta färre musiker i en liten stad på grund av folkmängden så kan Jam Sessions ändå bidra med att man lättare kommer i kontakt med alla de musikerna.

“Det beror på vilka ställen man går för att jamma. Jag bor i en väldigt liten stad så efter ett tag lär man känna allihop. Så man kan möta nya människor upp till en viss punkt. ” (3)

Respondent 1 nämnde även att eftersom hen har jammat så mycket så är det naturligt att hen träffat mer människor på det sättet. Även om respondenten menar att hen kunde ha teoretiskt sätt träffat lika mycket musiker inom någon annan kontext, så tar det inte ifrån faktumet att hen träffat mycket likasinnade musiker på grund av Jam Sessions.

“Det kan förstås bero på att jag har jammat så mycket så det är det enda sättet som jag har lärt känna musiker på. (1)

5.3 Jam Sessions som komplement till formell musikutbildning

I det här kapitlet tar jag upp teman som berör respondenternas erfarenhet av musikutbildning på högre nivå. Jag vill ta reda på hur respondenterna har upplevt att Jam Sessions kompletterat deras formella musikutbildning och på det sättet få svar på min tredje forskningsfråga: "Hur kan en Jam Session som informell inlärningsmiljö komplettera den utbildning man får i en musikskola/yrkesutbildning inom musik?".

Att applicera till Jam Sessions det man övat i skolan

Jag ville ta reda på ifall respondenterna känner att de kan använda Jam Sessions som ett tillfälle att testa sådant som de på skoltid övat in. Jag ställde därför frågan: "Vad är något du lärt dig i skolan som du har kunnat applicera eller velat utforska mer under Jam Sessions?".

"(...) till exempel så ville min trumlärare att jag skulle försöka citera melodin på låten i mina solon, så ett tag så försökte jag verkligen applicera det när jag spelade på jam." (3)

"Egentligen tänker jag att man inte borde göra på de sättet att man övar någonting och tänker att man ska fara och visa upp det man har övat, utan att då man är på jammet så spelar man bara det som kommer i stunden utan att ha någonting specifikt som man tänker på förhand att man ska spela. Det händer sig oftare på övningar med ett band att jag vill prova saker jag övat på egen tid." (4)

”Alla sådana saker som man inte pratar öppet om på jam, tex efter att man spelat så pratar ingen om vilket typ av ride-spel¹¹ du använder, eller din time - sådana detaljer som är viktiga. Sådana saker hör inte hemma på ett jam. Men det är väldigt viktigt att plugga sådant, för då får man ett forum där man får diskutera sådana grejer. Man ska göra både och, både jamma och plugga.” (1)

Medan respondent 1 och 3 här båda känner att det finns övningar man kan kolla på skoltid och testa på jam, så tycker respondent 4 att man på jam bara ska vara i stunden och inte tänka att man övar viss teknik. Respondent 1 ger här sin åsikt från en lite annan synvinkel, med tanke på att hen tidigare i intervjun uttryckt en väldigt liknande tanke som respondent 4 gör här, nämligen: *”Jag tror att man redan från dag ett när man börjar spela trummor kan isolera de tekniska grejerna till övningsrummet och att bara spela på vid Jam Sessions.”¹²*

Respondentens åsikter är alltså inte helt svartvita. Det tyder också en liten anekdot av respondent 4 på, då hen beskriver att hen varit på väg på ett Jam som visade sig vara en konsert. Där nämnde respondenten att: *” (...) om det skulle ha varit ett vanligt jam så känner jag att jag skulle ha använt mig av det jag övade innan på jammet.”*

Vad gör inlärningsmiljön på Jam Sessions unik?

Den här rubriken utgör kärnan för varför jag ville utföra dessa intervjuer. I detta avsnitt strävar jag efter att få några konkreta exempel på varför en trummis bör delta i Jam Sessions utanför sin skolmiljö. Jag vill med frågan: *”Vad är något som du lärt dig under Jam Sessions som kan vara svårare att lära sig enbart i en skolmiljö?”* ta reda på hur respondenterna upplever att Jam Sessions som informell inlärningsmiljö skiljer sig från den formella inlärningsmiljön i skolan.

¹¹ Hur man spelar på sin Ride cymbal. Är i jazz en viktig del av trumsetet och det primära kompet.

¹² Se Sid. 13

Respondenterna kom snabbt med väldigt konkreta svar till frågan. Respondent 2 upplever att man på Jam Sessions utsätts för nya låtar som man är tvungen att lära sig i stunden, jämfört med i skolan där man ofta utgår från noter. Det tycker hen även leder till att man i skolmiljö glömmer att kommunicera med varandra. Respondent 2 satte mera fokus vid att publiken är närvarande vid en Jam Session vilket kan leda till att man hålls mer fokuserad jämfört med en morgonensemble i skolan.

”Att lära sig låtar samtidigt som man måste spela dem för första gången. Lära sig formen och att lära sig unisona rytmer och sådant så snabbt som möjligt, och att kunna skapa musik av det. Att spela med nya musiker och att kunna ’connecta’ med dem första gången man spelar med dem. Och scennärvaro. Man hade inte så mycket scenisk kommunikation under skolåren. I skolan är man ofta mer fast i noterna.”

(2)

” Största skillnaden är nog att det finns en publik närvarande vid Jam Sessions. Om jag jämför hur jag spelar i en ensemblesituation i skolan, och man säger att det har hållit på i några veckor redan, och det är en tisdagsmorgon, så kanske man inte ger riktigt hundra procent då.” (4)

Respondent 4 nämnde ändå att samma förstås gäller i vanliga konsertsammanhang då hen spelar inför publik, men nämnde ändå att det finns en skillnad mellan att framföra inövat material jämfört med att improvisera inför publik.

I intervju svaren nämndes även att respondenterna upplever att de har lärt sig spela mer fritt tack vare Jam Sessions. Respondent 1 förklarar att då man spelar i ett sammanhang där man måste tänka på för många saker på en gång, och där man upplever att man måste spela ’rätt’, så är det väldigt svårt att spela fritt.

”Att spela fritt. Jag känner mig mera fri att experimentera när jag spelar i en bar än i skolan.” (3)

”När man är i skolan och spelar på en ensemblelektion så är det så många grejer som man måste göra rätt, och då finns det ingen chans att man ska kunna spela musikaliskt då man ska tänka på hur man spelar hela tiden. Som att till exempel att tänka på dynamikbågen under ett saxofonsolo, eller ens frasering och hur man kompar. (1)

Jag kommenterade i intervjun åt respondent 1 att jag har liknande erfarenheter och att jag tycker att ens spel kan lida om man alltid försöker tvinga fram någonting. Respondenten höll med och svarade med ett förslag om hur skolor skulle kunna försöka skapa utrymme för att ta upp även större musikaliska teman.

”Ja det stämmer, och det är skolor exceptionellt bra på att göra: att tvinga fram sådana grejer. Jag tycker det borde finnas en lektion på skolan som är ett jam, där man skulle ha ett tillfälle var man kan släppa taget lite och prata mer om det övergripande musikaliska teman, som feeling och kommunikation. Sådana grejer är lätta att missa på en ensemblelektion.” (1)

Relationer till medstuderaende

Detta avsnitt poängterar den sociala aspekten av att ha Jam Sessions som gemensamt intresse med andra musikstuderanden. Jag vill få reda på vad respondenterna känner att Jam Sessions som social mötesplats har för inverkan på relationerna till deras medstuderaende. Här ställde jag frågan: ”Hurdana relationer upplever du att du byggt med de studeraende du jammat med jämfört med de du umgåtts med endast i en skolmiljö?”.

”Jag upplever att jag bygger en djupare relation till en person som jag har jammat med, jag känner att när jag jammar med någon så lär man känna dem bättre.” (3)

”Utanför skolan tror jag att jag hänger mer med folk som jag brukar jamma med. Jam händer på en mer social plats än skolan. Ofta är man på en krog, och då är det naturligt att man tar en öl och hänger med de personerna man är med.” (1)

Respondenterna upplevde att de har byggt starkare relationer till de studeranden som de också jammat med. Till respondent 1 ställde jag även frågan: ”Hur har du upplevt att de relationer du byggt med studerande du jammat med skiljer sig från de du endast umgåtts med i en skolmiljö?”.

” (...) den klass som jag har hängt med nu tre år är ju min familj och dom hänger jag sjukt mycket med. De som inte är på min klass och som jag inte jammar med utan bara hänger med så har jag inte så stark connection till. Folk som inte går på min klass men som jag jammat med, känner jag däremot mycket stark connection till. Så jag tror att jam uppmuntrar till en mer social miljö att umgås i.” (1)

Respondenten upplever att hen umgås mer med de som hen jammar med, men nämner också att hen förstås umgåtts mycket med den klass som hen gått i skola med under sin studietid. Här förklarar respondenten att skillnaden mellan studievänner och vänner hen fått från jam sammanhang är att hen byggt en starkare relation till de som hen endast jammat med jämfört med de som hen endast studerat med.

5.4 Kan Jam Sessions påverka scenvana?

Då jag var yngre hade jag själv problem med min nervositet inför att uppträda framför publik. Att regelbundet gå på Jam Sessions och uppträda inför publik upplever jag att hjälpte mig med min scenvana. Att öva på att improvisera i stunden framför publik har förberett mig för de många olika scenarion som kan uppstå under en konsert. I detta avsnitt strävar jag till att få svar på min fjärde och sista forskningsfråga: "Hur kan Jam Sessions påverka en studerande trummis scenvana?"

Är publik en motivation eller ett hinder?

Enligt mig så är publiken en av huvudfaktorerna som utgör en Jam Session. Jag ville få insikt i hur respondenterna upplever att publiken påverkar deras mentalitet och spel under en Jam Session och ställde därför frågan "Ser du publiken under en Jam Session som en motiverande faktor eller är det en musikalisk barriär?".

Här svarade alla respondenterna nästan på samma sätt. De har alla upplevt att då de började gå på jam så var faktumet att det fanns publik på plats en tröskel. Efter att de börjat jamma regelbundet så har det vänt så att de har kunnat börja uppskatta att det finns publik på plats.

"Jag tror att det aldrig har varit en barriär, men det blir mindre och mindre en motivation. När jag började jamma så var det en jättestor motivation, för då var hela poängen av jammet att jag ska kunna visa upp mina chops (...). Nuförtiden upplever jag att publiken har blivit mer någon sorts dimma eller ljud i bakgrunden, så just nu känner jag ingen större skillnad på att jamma bara i någon lokal eller på någon krog med publik. Det är roligare att jamma inför publik, man är lite mer närvarande. Om man är i en lokal och jamar så är det mindre press."

(1)

"För mig är det alltid en motivation. I de tidiga skeden av ens jammande så kan det absolut vara en barriär. Om du just har börjat jamma så kommer det att vara skrämmande. Om du kommer över den tröskeln så blir publiken till en motivation." (3)

"Absolut som en motivation. Förr kändes det förstås mera spännande. Man var rädd för att fara upp på scen och skämma ut sig. Men nuförtiden är det bara motivation." (4)

Respondent 1 tar upp klara för- och nackdelar med att ha publik närvarande. Hen upplever att man är mer närvarande och nämner även att musiken man spelar känns viktigare då man spelar inför publik. När man spelar utan publik upplever respondenten att man inte behöver känna press att prestera. Respondent 2 ser faktumet att det finns publik närvarande som en möjlighet att öva sin scennärvaro inför andra konsertsammanhang. Hen uppmanar även musiker som inte annars brukar jamma att tänka Jam Sessions som 'övningskonserter'.

"Jag tycker att det är bra att det finns publik, för då känns det som en konsert. Det blir mer som en övningskonsert. Jag tror att tröskeln skulle vara lägre för musiker att gå på jam om de tänker det på det sättet." (2)

I samband med den här frågan ställde jag en följdfråga till några av respondenterna som löd: "Hurudan skillnad är det mellan hur det kändes att gå upp på scen under dina första Jam Sessions jämfört med de senaste Jam Sessions du gått på?" för att få lite mera insikt i hur de upplever att deras scenvana utvecklats under tiden de jammat.

Både respondent 1 och 2 minns hur nervöst det var att gå upp och jamma de första gångerna, men känner sig mera självsäkra nuförtiden. Respondent 1 tycker att det känns mycket lättare att gå upp och jamma nuförtiden eftersom hen inte bryr sig lika mycket om att imponera på publiken. Respondent 2 upplever att en av orsakerna till att det blivit

lättare för hen att gå upp på scen under ett jam är att hen kan lita på att hen, tack vare sin erfarenhet av att jamma, kan bemöta alla situationer som uppstår.

”Mycket mindre nervöst och mindre prestationsångest. Jag tycker att det är roligare att gå upp på scen nu än då. Förr visste jag att jag hade något att bevisa, men nu spelar det inte någon roll.” (1)

”Jag vet att jag var livrädd den första gången. Spelmässigt så vågade man inte spela ut så mycket i jämförelse med nu. Nu är man mer självsäker och man känner sig tryggare med att spela lite vad som helst. Då kunde man också bara spela ett fåtal låtar och man ville helst endast spela de låtarna som man kunde. Nu känner jag mig bekväm med att spela nästan vad som helst.” (2)

Hur reagerar en jammande trummis på ett misstag i sitt spel?

I improviserad musik finns det för många variabler, som till exempel en handfull andra musiker med egna uppfattningar av vart musiken kan gå, för att alltid kunna garantera att det som en musiker tänkte spela kommer ut på instrumentet exakt så som den föreställde sig. I min erfarenhet så har ett misstag i mitt spel, då jag spelar inför publik, kunnat göra mig ofokuserad och leda till flera snedsteg senare under framträdandet. Jag ville därför höra hur respondenterna känner att de reagerar i stunden då de känner att de gjort ett musikaliskt misstag eller ett misstag i deras spel.

”Jag tycker att det alltid är bra att kunna göra misstag. Det är viktigt att upprätthålla den inställningen av att bara vara i stunden. Genom att göra ett misstag blir man konfronterad av just den utmaningen. Man blir också konfronterad med utmaningen att ’korrigera’ det här misstaget.” (3)

Respondent 3 försöker att se misstag som en utmaning, en utmaning i att lyckas gå vidare från misstaget och hålla sig själv kvar i stunden i stället för att låta det påverka en för mycket. Att sedan få misstaget att passa in i den musikaliska helheten ser hen också som en bra utmaning.

”Över lag så är det ju inte så farligt om man spelar fel. Det viktigaste är att man inte låter det påverka en. Till exempel om man just har startat en låt och man spelar någonting fel under temat så kan man inte låta det påverka hur man spela resten av låten.” (4)

Respondent 4 nämner också att hen tycker att så länge man inte låter ett misstag påverka ens prestationsförmåga så spelar det inte så stor roll. Respondenten nämner sedan även att publiken spelar en roll – mer specifikt vem som kan befinna sig i publiken. Vetskapen om att det finns en musiker i publiken som respondenten ser upp till kan påverka hur mycket fokus hen lägger på ett eventuellt misstag.

”Det beror också på vem som ser på. Om det finns musiker på plats som man ser upp till så vill man ju inte misslyckas. Det finns vissa musiker som man kan vara mer nervös att spela inför.” (4)

Även respondent 1 förklarar att det viktigaste är att man inte låter sig påverkas för mycket av misstag eftersom hen upplever att musiken endast kommer att lida av det.

”Det slog mig nyligen att om jag har en dålig feeling då jag spelar på jam så kommer alla andra att känna av det. Vad är då poängen att jag spelar? Det är svårt att tänka på att inte tänka, jag måste fokusera på att ha kul och spela med feeling.” (1)

Respondent 2 berättade att hen upplever att ens medmusiker kan spela större roll på hur hen uppfattar misstag än vad publiken gör. Om ens medmusiker kan visa att de inte tar misstag för seriöst så bidrar det till en spelmiljö med mindre press att prestera.

”Oftast skrattar jag bara bort det. Det beror på vem man spelar med, om man spelar med folk som bjuder på sig själva. (...) Oftast gör man det till en större grej i sitt huvud än vad det egentligen är, inte bryr sig folk i publiken om man spelar fel.” (2)

Kan känslan av att spela på en Jam Session jämföras med att spela på en konsert?

Eftersom jag själv känner att det faktum att jag spelat på Jam Sessions har utvecklat min scenvana och minskat min scenskräck, så är min hypotes att Jam Sessions kan ge en scenvana som går att applicera även under mer officiella konserter. Jag frågade därför respondenterna ifall de upplever att deras scenvana inför andra konsertsammanhang har påverkats av att spela regelbundet på Jam Sessions.

Intervjusvaren var här lite mer delade. Respondent 1 förklarar att det kan vara svårt att säga hur mycket Jam Sessions har inverkat, då hen tycker att Jam Sessions och konserter är två olika saker. Respondent 4 var också i sitt svar tveksam, men är ändå av den åsikten att Jam Sessions oförutsägbarhet leder till att man känna sig mer förberedd i alla sammanhang. Respondenten nämner även det som nästan känns självklart: Desto mer man spelar inför publik, desto vanare blir man. Enligt respondenten har det alltså ingen skillnad i vilket sammanhang man spelar i, så länge det finns en publik närvarande.

” Det är svårt att föreställa sig hur min scenvana hade varit om jag inte hade jammat så mycket. Jag tycker att jam och konserter är så olika grejer, så jag tror att även om jag jammat mycket på scen så kan jag

fortfarande var lika nervös nu som om jag inte hade jammat så mycket.

Svårt att svara på, men lite mindre nervös kanske.” (1)

”Det är svårt att skilja på konsertsammanhang och jam. Förstås inverkar de på varandra. På jam kan det ju uppstå sådana situationer som man inte är beredd på och det är nyttigt att hamna utför så att man kan känna sig mer beredd för mer officiella konstsammanhang. Jag tror nog att det har hjälpt mig att vara mindre nervös på konserter. Desto mer man har spelat live desto mer van är man varje gång man spelar live.”

(4)

Respondent 3 svarade att hen upplever att det bygger upp ens självförtroende varje gång man spelar inför publik.

Jag tror att det har fått mig att känna mig mer självsäker på scen. Man blir om och om igen konfronterad med känslan av att spela inför publik.

Jag upplever att det bygger upp ens självförtroende.” (3)

6 Sammanfattande diskussion

I detta kapitel sammanfattar jag resultatet av intervjuerna och delar med mig av mina reflektioner utgående från min analys av dem. Syftet med detta examensarbete var att få insikt i hur Jam Sessions kan forma en studerande trumslagare och att ta reda på hur det man lär sig under Jam Sessions kan komplettera den formella musikutbildningen.

6.1 Sammanfattning av intervjuerna

Jam Sessions som inlärningsmiljö

Min första forskningsfråga var: "Hur kan Jam Sessions hjälpa en studerande trumslagare att utvecklas som musiker?". Alla respondenter hade upplevt att de varit väldigt nervösa de första gångerna de gått på Jam Sessions och att tröskeln varit ganska hög att gå upp på scen och jamma. I och med att jazz är en så nischad musikstil med en rik tradition som kräver att man studerat den, så är det helt förståeligt att nya jazzintresserade känner att de inte vill slänga sig ut på djupt vatten direkt och gå upp och spela på en Jam Session. Det är ändå en utmärkt personlig utmaning att våga gå upp, och här nämnde alla respondenter att när de väl börjat jamma så har andra musiker på Jam Sessions varit stöttande och inbjudande och respondenterna haft väldigt positiva upplevelser av jam-miljön.

Flera av respondenterna nämnde att man ska ta vara på Jam Session som 'gratis övning' i till exempel scennärvaro, men de nämnde även flera konkreta saker man kan bli bättre på genom att jamma. Respondent 2 poängterade flera gånger det som McBride (2018)¹³ tagit upp i sin intervju för NPR, vilket är vikten av att lära sig många jazzstandards, och respondenten menade att Jam Sessions är ett utmärkt tillfälle att bli bättre på att lära sig nya låtar snabbt. Några andra saker en studerande trummis kan fokusera på är: att öva koordination, spela dynamiskt, och lära sig formen på låtar. Även om en studerande

¹³ Se sid. 4

trummis i början kan använda sig av Jam för att öva teknik så betonade alla respondenterna att kreativitet och musikalitet alltid ska vara första prioritet.

Jam Sessions kan alltså hjälpa studerande trumslagare att tämja deras nervositet och bidra med en miljö där man kan utforska såväl de tekniska sidorna som de kreativa sidorna i ens musicerande.

Sociala fördelar

Då jag planerade detta arbete så hade jag inte en skild forskningsfråga som poängterade de sociala aspekterna av Jam Sessions, utan jag hade bakat in intervjufrågor som tangerade det sociala in i de andra forskningsfrågorna. Väldigt snabbt insåg jag hur stor del av intervjusvaren som tog upp just det sociala och valde därför att dela upp en av forskningsfrågorna i två delar, varav den andra blev: "Hur kan en studerande trumslagare dra nytta av de sociala aspekterna av en Jam Session?". Respondenterna poängterade alla det som Seddon (2005)¹⁴ beskrivit: hur viktigt det är att jazzmusiker ska kunna kommunicera med varandra på scen och respondenterna tog alla upp hur bra Jam Sessions är för att utveckla ens kommunikativa egenskaper. En respondent nämnde att det är precis lika viktigt, om inte viktigare, att öva på social interaktion i en musikalisk kontext som att öva på egen hand och att Jam Sessions är den ultimata miljön för att öva detta. En konkret punkt som alla respondenter tog upp är att en trummis ska kunna kommunicera med bassisten i sitt spel. Eftersom man så ofta får chansen på Jam Sessions att spela med musiker man inte spelat med förut, så lär man sig också att anpassa sin spelstil till olika musiker vilket är väldigt nyttigt.

Viktigast var ändå den sociala miljön som Jam Sessions bidrar med enligt respondenterna. Då många likasinnade personer samlas på samma plats så är det ett ypperligt tillfälle att knyta nya kontakter, både till musiker och andra branshmänniskor. Alla respondenterna hade erfarit att de lärt känna människor både inom och utanför branschen genom att jamma.

¹⁴ Se sid. 5

Jam Sessions som komplettering till skolmiljön

Min tredje forskningsfråga var: "Hur kan en Jam Session, som informell inlärningsmiljö, komplettera den kunskap man får i en musikskola eller yrkesutbildning inom musik?". Här togs det upp en del punkter som blivit nämnda i de tidigare forskningsfrågorna. Respondenterna betonade till exempel här igen att en trummis på jam ska fokusera på att spela musikaliskt framom att fundera på teknik. Det som blev sagt gällande detta kan summeras med att en av respondenterna tycker att en studerande trummis ska öva teknik då hen övar själv och spela det som kommer i stunden då hen är på jam. Till intervjufrågorna som i det här kapitlet tangerade de sociala banden som skapas mellan studeranden som deltar i Jam Sessions i jämförelse med de som inte deltar så svarade flera av respondenterna att de upplever att de byggt starkare relationer till de medstuderanden som de umgåtts med på Jam Sessions.

En annan skillnad mellan skolmiljön och Jam Sessions var att man i skolan ofta spelar efter noter, vilket man väldigt sällan gör på jam. Detta leder till att man under Jam Sessions kan fokusera mer på att vara samspelt och att kommunicera med varandra. Respondenterna upplevde att de har lärt sig att spela friare tack vare Jam Sessions. Respondent 1, som har gått en utbildning som kan jämföras med Sibeliusakademins jazzlinje, kom med den idén att musikutbildningar borde införa uppstyrd tillfällen som skulle likna Jam Sessions, för att eleverna skulle få komma bort från de tekniska aspekterna av musiken. Tillsammans med lärarna kunde de då fokusera mer på övergripande musikaliska teman, såsom kommunikation och känsla. Även en musiker som studerat på en linje som är inriktad på jazz kan alltså uppleva att det inte ges tillräckligt med möjligheter att under skoltid kunna fokusera på gemensam improvisation, vilket tyder på att min teori i kapitel 3¹⁵ om att valet av linje påverkar hur mycket fokus det läggs på gemensam improvisation inte helt stämmer. Respondentens förslag lät mycket intressant, jag skulle själv vara intresserad av att se en sådan kurs införas i någon mån i musikutbildningar.

¹⁵ Se sid. 5

Jam Sessions och scenvana

Min fjärde och sista forskningsfråga var: "Hur kan Jam Sessions påverka en studerande trummis scenvana?". Alla respondenterna upplever att publiken på Jam Sessions var en av de faktorer som mest bidrog till deras nervositet över att delta i jammet de första gångerna. Alla nämnde ändå att när de väl börjat jamma regelbundet så kunde de börja uppskatta eller helt enkelt ignorera att det finns publik närvarande eftersom de kände sig mer självsäkra.

Att göra misstag i sitt spel under en Jam Session hindrar inte respondenterna. De nämner att det viktigaste med att göra misstag är att man inte låter det påverka resten av framträdandet. Det är en bra egenskap att kunna gå vidare efter ett misstag i stället för att haka upp sig på det. På Jam Sessions kan man lära sig att se på sina misstag med glimten i ögat och även se utmaningen i att försöka korrigera dem så att de passar in i den musikaliska helheten.

I första forskningsfrågan nämnde en respondent att man kan se på Jam Sessions som 'övningskonserter'. I detta kapitel diskuterades också om den scenvana man får från Jam Sessions kan överföras till andra konsertsammanhang. Respondenterna nämnde här alla på med egna ord att varje gång man spelar inför publik så bygger det upp ens självförtroende och scenvana, oavsett i vilken musikalisk kontext det är.

6.2 Reflektion

Forskningsprocessen har för mig varit väldigt givande. Jag blev överraskad av hur de erfarenheter och uppfattningar jag haft, som lett till att jag velat genomföra detta arbete, delades av alla respondenterna. Jag lag stor vikt vid att mina intervjufrågor skulle vara öppna och strävade till att de inte på något sätt skulle vara ledande. Ändå upplever jag att respondenternas svar var väldigt enhetliga, inte bara mellan respondenterna, utan även i jämförelse med mina personliga erfarenheter. Vid två tillfällen under intervjuprocessen kommenterade respondenterna att: "Det känns som att jag säger exakt det som du vill

höra”, även om svaren var helt enligt deras personliga erfarenhet. Jag insåg tack vare dessa intervjuer att de enorma fördelarna jag känner att jag själv som studerande trummis har fått av att ha spelat på Jam Sessions måste delas av majoriteten av trummisar i samma situation. Baserat på intervju svaren och mina egna erfarenheter av att regelbundet ha deltagit i Jam Sessions under min studietid kan jag med säkerhet säga att symbiosen mellan den formella inlärningsmiljön musikutbildning svarar för och den informella inlärningsmiljön under en Jam Session leder till att en trumslagare kan bli en mer mångsidig musiker. Med detta arbete vill jag uppmuntra studerande trumslagare till att delta i Jam Sessions.

7 Källförteckning

- Adams, R. (den 14 1 2015). *mramusicplace.net*. Hämtat från [https://mramusicplace.net](https://mramusicplace.net/2015/01/14/rhythm-beat-and-groove-whats-the-difference/#:~:text=They%20use%20the%20word%20to,responds%20to%20music%20with%20movement): <https://mramusicplace.net/2015/01/14/rhythm-beat-and-groove-whats-the-difference/#:~:text=They%20use%20the%20word%20to,responds%20to%20music%20with%20movement>.
- Bennet, T. B. (den 10 8 2020). *Yuutube.com*. Hämtat från Youtube.com: <https://www.youtube.com/watch?v=N4dqIUc1WoM>
- Chalmers, G. (den 12 9 2016). *discoverdoublebass.com*. Hämtat från [discoverdoublebass.com](https://discoverdoublebass.com/lesson/trading-fours-cool-phrasing-exercise-145#:~:text=%E2%80%9CTrading%20fours%E2%80%9D%20is%20a%20method,to%20help%20you%20do%20that): <https://discoverdoublebass.com/lesson/trading-fours-cool-phrasing-exercise-145#:~:text=%E2%80%9CTrading%20fours%E2%80%9D%20is%20a%20method,to%20help%20you%20do%20that>. den 23 1 2023
- Davis, M., & Troupe, Q. (1989). *Miles, The Autobiography*. New York: Picador.
- Farrant, D. (den 20 09 2022). *Hellomusictheory.com*. Hämtat från <https://hellomusictheory.com/learn/lick/> den 15 04 2023
- Haar, P. (2005/06). Jam Sessions Primer. *Jazz Times*, ss. 47-50.
- Hadavra, L. (u.d.). *Drummagazine.com*. Hämtat från <https://drummagazine.com/developing-independence-the-basics/> den 15 04 2023
- Hadrava, L. (u.d.). *drummagazine.com*. Hämtat från <https://drummagazine.com/developing-independence-the-basics/>
- <https://www.apassion4jazz.net>. (u.d.). Hämtat från <https://www.apassion4jazz.net/https://www.apassion4jazz.net/improvisation.html#:~:text=Three%20methods%20of%20Jazz%20improvisation,centers%20to%20inspire%20new%20soloing>. den 7 2 2023
- [jazzstandards.com](https://www.jazzstandards.com). (u.d.). Hämtat från <https://www.jazzstandards.com/overview.definition.htm>: <https://www.jazzstandards.com/overview.definition.htm>
- jbsdjb. (u.d.).
- Kitchin, J. (den 27 01 2020). *beatsure.com*. Hämtat från <https://beatsure.com/drum-chops/> den 17 04 2023
- Lantz, A. (1993). *Intrevjumethodik*. Studentlitteratur.
- Lessons, S. B. (den 2 12 2016). *Youtube.com*. Hämtat från Youtube.com: <https://www.youtube.com/watch?v=p63547ocd08>
- McBride, C. (den 21 5 2018). What makes a jazz standard? (M. Gray, Intervjuare) NPR.
- Näpärä, L. (den 14 6 2019). www.spokencompany.se/intervjutyper. Hämtat från www.spokencompany.se/intervjutyper: <https://www.spokencompany.se/intervjutyper/> den 17 2 2023

- Nolte, A. (den 14 12 2016). *Youtube.com*. Hämtat från Youtube.com:
<https://www.youtube.com/watch?v=6aCqoXF791U&t=103s>
- NPR. (u.å). *www.npr.org*. Hämtat från <https://www.npr.org/about> den 17 04 2023
- Seddon, F. A. (den 22 1 2005). *Modes of communication during jazz improvisation*. *Modes of communication during jazz improvisation*. Cambridge.
- Studieguide, Musiker (YH Novia)*. (u.d.). Hämtat från Studieguide.novia.fi:
<https://studieguide.novia.fi/sv/13622/sv/13889/DAG23MU-UMS/year/2023>
- Study guide, Jazz Bachelor of Music 2018-2024*. (u.d.). Hämtat från opinto-opas.uniarts.fi: <https://opinto-opas.uniarts.fi/en/degree-programme/161>
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa Intervjuer*. Studentlitteratur.
- Wikipedia*. (den 1 3 2023). Hämtat från Wikipedia:
https://en.wikipedia.org/wiki/Jam_session#cite_note-3
- Wilson, G. B., & MacDonald, R. A. (2012). The sign of silence: Negotiating musical identities in an improvising ensemble. *Sempre*, 558-573.
- Åkerberg, H. (1986). *Hermeneutisk och Pedagogisk Psykologi*. Norstedts.

Bilaga 1: Intervjufrågor

- Hur länge har du studerat/hur länge sen studerade du?
- Var studerar du/var studerade du?
- Vad har du för personlig erfarenhet av Jam Sessions?
- Hur ofta går du på jam nuförtiden/under din studietid?
- Vad var något du lärde dig eller insåg under dina första Jam Sessions?
- Hur stor roll känner du att Jam Sessions har haft som en motiverande faktor till att öva mera?
- Hur upplever du att din spelteknik utvecklats under tiden du aktivt deltagit i Jam Sessions?
- När du spelar på en Jam Session, sätter du mer vikt på att uttrycka dig kreativt eller att praktisera den tekniken som du har övat på egen hand?
- På vilket sätt har den sociala aspekten av att improvisera med andra under Jam Sessions påverkat din musikaliska utveckling?
- På vilka sätt har den sociala kontexten runt Jam Sessions påverkat din karriär och musikaliska nätverk?
- Hurdan jam-kultur är/var det där du studerar/studerat?
- Vad är något som du lärt dig under Jam Sessions som kan vara svårare att lära sig enbart i en skolmiljö?
- Vad är något du lärt dig i skolan som du har kunnat applicera eller velat utforska mer under Jam Sessions?
- Hurdana relationer upplever du att du byggt med andra studerande du jammat med jämfört med de du umgåtts med endast i en skolmiljö?

- Ser du publiken under en Jam Session som motivation eller är det en musikalisk barriär?
- Hurudan skillnad är det mellan hur det kändes att gå upp på scen under dina första Jam Sessions jämfört med de senaste Jam Sessions du gått på?
- Vad har du för tankar om att göra misstag i ditt spel under en Jam Session?
- Hur upplever du att Jam Sessions har påverkat din förmåga att anpassa dig till att spela med musiker du inte spelat med förut?
- Hur har din scenvana inför konsertsammanhang påverkats av att spela på Jam Sessions?